

Yttrande över Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)

Vansbro kommun (nedan kommunen) ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som lämnas i rubricerade slutbetänkande. Kommunens övergripande bedömning är att förslaget bör kunna ses som legitimt oavsett vilka förutsättningar en kommun har och att det därmed finns goda förutsättningar för att det är ett regelverk som kan komma att fungera över lång tid, vilket är önskvärt.

Kommunen menar också att kommittén på ett bra sätt balanserar förslag mot det kommunala självstyret och problematiserar i de delar förslagen riskerar att inskränka detta.

Kommunen väljer att inte ta ställning i de delar som avser regionerna, även om de delarna också påverkar kommunen.

Nedan redovisas ett antal punkter där kommunen önskar förtydliga eller nyansera sin inställning.

Kap 4, riktade statsbidrag

Kommunen är positiv till ambitionen att minska ner antalet och andelen riktade statsbidrag till förmån för generella. Som många tidigare påpekat, riskerar riktade bidrag att leda till ökad tjänstepersonsstyrning, såväl medveten som omedveten, men också att kommuner fokuserar på sökbarhet snarare än vad som är angeläget. Sökförfarandet innebär också en administrativ börda och en orättvisa såtillvida att vissa kommuner är bättre än andra på att formulera ansökningar.

Kommunen hade önskat att greppet över de riktade bidragen hade varit ännu större och att fler än de 17 föreslagna kunde omvandlas till generella bidrag. För många mindre kommuner innebär liggande förslag att ca 2/3 av de riktade bidragen fortfarande kvarstår.

Kap 5, inkomstutjämningen

Kommunen ställer sig positiv till förslaget till inkomstutjämning. Bedömningen är att det har förutsättningar att uppfattas som rättvist över tid, oavsett hur kommunernas

framtida utveckling ser ut. Kommunen delar kommitténs uppfattning att förslaget inte riskerar att verka tillväxthämmande.

Kommunen anser att det är önskvärt att fastighetsavgifterna på sikt utreds, men mer angeläget är att den fordran på staten som de idag utgör, utbetalas.

Kap 6, kostnadsutjämnings

Kommitténs förslag är i stora delar komplext och svårt att överblicka, inte minst tänkt över tid. Även i denna del bedömer kommunen att förslaget är balanserat och att det har goda förutsättningar att vara hållbart över tid, oavsett hur kommunsverige utvecklas. Kommunen delar uppfattningen att en kommundelation för kommuner med långvarig befolkningsminskning är önskvärt med tanke på att en stor andel av kommunerna krymper befolkningsmässigt.

Många delar i förslaget är sådana som kommunen sedan länge efterfrågat, inte minst gäller detta merkostnadskomponenten i för socioekonomi i grundskola och förskoleklass.

Kommunen anser att förslaget om avskaffande av merkostnadskomponenten för språk i äldreomsorgen bör avvisas. Förslaget riskerar att slå mot de kommuner, ofta i glesbygd, som haft ett stort flyktingmottagande och över tid kommer att ta emot många personer med annat modersmål i sin äldreomsorg. Detta kommer utan tvivel att öka kostnaderna för en god och rättvis omsorg, och förslaget riskerar att slå mycket orättvist över landet.

Förslaget till förändringar i kostnadsutjämnings i sin helhet, motiverar ett borttagande av strukturbidraget.

Kap 9, LSS-utjämnings

Kommunen instämmer i att personalkostnader inte nödvändigtvis speglar det faktiska bemanningsbehovet. Kommunen instämmer också i att det finns behov av en utjämnings gällande SoL-insatser då nuvarande system innebär risk för att insatser lutas mot LSS även om det inte är det för individen bästa.

Kap 11, införandebidrag

Kommunens uppfattning är att införandebidragen i förslaget är rimliga även om de kan ses som en begränsning av de tänkta effekterna. För att förändringarna ska upplevas som legitima, är det viktigt att alla kommuner, oavsett förutsättningar, får rimliga förutsättningar att anpassa sig till förändringar som i vissa fall blir betydande.

Kap 12, effekter vid sammanläggningar

Kommunens bedömning är att kommitténs förslag troligen i ringa grad påverkar kommunernas incitament till frivilliga sammanslagningar. Bedömningen är att intresset är mycket svalt från kommunernas sida. Det är lovvärt att kommittén tagit hänsyn till

frågan, men för att driva frågan om sammanslagningar krävs sannolikt helt andra incitament och åtgärder.

Kap 15, skattesatser

Kommunens inställning är att det ska vara möjligt att leva ett gott liv med god offentlig service genom hela livet oavsett var i landet man väljer att bo. Med detta sagt, måste alla statliga åtgärder göras på ett sätt som innebär så liten påverkan på det kommunala självstyret som möjligt. Sannolikt finns ingen kommun som eftersträvar en hög skattesats, men det måste alltid finnas utrymme för att kunna balansera kommunala ambitioner genom skatteuttaget.

I ärendet har kommunstyrelsen beslutat.

Föredragande har varit administrativ chef Mathias Brandt.

I den slutliga föredragningen har kommunchef Catarina Willman deltagit.